

ION IONIȚĂ, MIRCEA MAMALAUĂ, VLADIMIR VORNIC (coordonatori), *Antichitatea târzie în bazinul Prutului: catalog*, Editura Sfera, Bârlad, 2009, XX + 132 p. (cu 670 fig. incluse în text)

Oraș ale cărui origini se pierd în zorii de început ai istoriei medievale, Bârladul s-a făcut remarcat în timpurile moderne și ca un însemnat centru de cultură al Țării de Jos a Moldovei. Continuând această tradiție, muzeul bârlădean, cu toate vicisitudinile vremurilor, a stăruit în îndeplinirea menirii sale, adăugând mereu alte și alte lespezi la fundamentul pe care s-a edificat străvechea urbe.

În deplina înțelegere a devenirii istorice, muzeului i-a revenit misiunea de a dezvălui trecutul locurilor și, totodată, de a sublinia amploarea și vechimea așezărilor umane, care, cu mult timp înainte, au precedat afirmarea medievală a ținutului. De aceea, plecând de la astfel de considerente, vom percepe mai complet și cu mai multă acuitate sinuosul drum istoric al zonei, în care, către

orașul medieval și, mai târziu, modern, a trebuit neapărat parcursă etapa Antichității târzii.

Fără a intra în analizarea conceptului de *Antichitate târzie*, cu întreaga sa gamă de semnificații, mă rezum să relev doar rolul său în trecerea de la Antichitate la Evul Mediu, într-o secvență temporală determinată: secolele II–VII (VIII) p. Chr.

Cunoașterea acestei perioade se află sub semnul contradicției între penuria izvoarelor istorice, pe de o parte, cu multitudinea și varietatea monumentelor arheologice, pe de alta. Din acest punct de vedere, rolul cercetării arheologice a fost acela de a întregi informațiile scrise și, chiar mai mult, de a ridica o parte consistentă din vălul trecutului așternut peste ținutul și locuitorii din perioada investigată.

În cazul de față nu este întâmplător faptul că arealul asupra căruia s-a stăruit în cea mai mare măsură este alcătuit din bazinul inferior al Prutului, vestigiile datând din intervalul pomenit fiind extrem de numeroase și bogate. De aceea, aproape în chip firesc, inițiativa și rolul principal în cadrul vastului proiect transfrontalier Phare, l-a avut Muzeul „Vasile Pârvan” din Bârlad, care, pentru concretizarea cu succes a tramei propuse, a reușit să antreneze și alte instituții, situate de-o parte și de alta a Prutului.

În același timp nu trebuie omis faptul că, investițiile financiare – susținute în proporție de peste 90% de către Uniunea Europeană – urmăresc nu numai cunoașterea realităților și relațiilor de vecinătate din trecut, ci și crearea, astăzi, a unei atmosfere pașnice și de colaborare în zonele de contact cu alte entități statale, așa după cum, cu multă relevanță, au fost reliefate și în cele două cuvinte introductive datorate lui Mircea Mamalaucă (*Argument*) și Ion Ioniță (*Antichitatea târzie în bazinul Prutului. Un proiect transfrontalier Phare*).

După cum aminteam, alături de muzeul din Bârlad au mai fost și alte instituții angrenate în ducerea la bun sfârșit a proiectului: Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei din Chișinău, Institutul de Arheologie Iași și Consiliul Județean Vaslui – în calitate de parteneri, iar, în calitate de asociați, Muzeul Județean Botoșani și Muzeul Mixt Tecuci. În același timp, ar fi totuși nedreaptă omiterea altor entități instituționale, ca de exemplu, Primăria Municipiului Bârlad, Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței și Biroul Regional pentru Cooperare Transfrontalieră Iași, al căror sprijin binevoitor a fost acordat în permanență.

Atingerea obiectivelor generale preconizate spre a fi realizate s-a făcut prin intermediul unor numeroase și variate manifestări. În primul rând, trebuie menționată organizarea unei campanii de cercetări arheologice în necropola din secolul al IV-lea, situată în locul numit Islaz (satul Polocin, com. Pogonești, jud. Vaslui), în cadrul căreia au participat și erudiți din Republica Moldova.

De asemenea, în programul activităților prin care s-a derulat proiectul, un loc memorabil l-a avut și organizarea unei sesiuni de comunicări (consacrată secolelor II–VI), susținută de către învățații de pe ambele maluri ale Prutului.

Însă, de departe, cea mai vastă și laborioasă acțiune a constituit-o organizarea unei expoziții itinerante, cuprinzând antichități de excepție din secolele II–V p. Chr., provenind

de la muzeele din Chișinău, Botoșani, Bârlad și Tecuci. Efortul depus pentru selectarea, sistematizarea și expunerea adecvată a vestigiilor pomenite a fost cu totul deosebit și, de aceea, socot oportună consemnarea integrală a numelor specialiștilor implicați: Ion Ioniță (Institutul de Arheologie Iași), Eugen Sava și Valeriu Bubulici (Muzeul de Arheologie și Istorie a Moldovei din Chișinău), Vlad Vornic și Larisa Ciobanu (Institutul Patrimoniului Cultural din Chișinău), Lucica Pârvan, Maria Diaconescu și Octavian-Liviu Șovan (Muzeul Județean Botoșani), Cotinel Munteanu, Stela Țau, Nicu Mircea și Paul Ciubotaru (Muzeul Mixt Tecuci) și, nu în ultimul rând, cei de la Muzeul „Vasile Pârvan” din Bârlad, în frunte cu energicul sau director, Mircea Mamalaucă, asistat de neobosita Eugenia Popușoi.

În sfârșit, cea mai concludentă mărturie a strădaniilor depuse pentru organizarea și valorificarea expoziției amintite o reprezintă elaborarea și frumoasa tipărire a *Catalogului*. Însă, înainte de a stăruii mai mult asupra acestuia, considerăm folositor să-i amintim pe toți cei care au contribuit la această reușită redacțională și să-i asigurăm și pe aceștia de recunoștința noastră, a tuturor beneficiarilor volumului: în primul rând este vorba de amintiții coordonatori/editori ai tomului: Ion Ioniță, Mircea Mamalaucă și Vlad Vornic; apoi, trebuie consemnate numele autorilor textelor (vocilor) care însoțesc imaginile pieselor expuse, M. Mamalaucă, Eugenia Popușoi, V. Vornic, O.–L. Șovan, Maria Diaconescu, Stela Țau, N. Mircea și P. Ciubotaru; sunt de menționat, de asemenea, și alte contribuții fără de care lucrarea nu ar fi fost completă și nu ar fi atins standardul dorit și, ne gândim, în primul rând, la fotografiile lui Viorel Buliga și Iurie Foca, la traducerile Mihăelei Moraru și Ioanei Ionițescu, precum și la tehnoredactarea datorată lui Bogdan Artene. Am insistat asupra înregistrării tuturor numelor celor implicați în realizarea acestui *Catalog*, întrucât, după cum am observat, adesea, nu relevăm îndestulător și integral truda acestora.

Așa cum am amintit, *Catalogul descoperirilor* acoperă secvența temporală care se întinde între secolul al doilea și începutul celui de-al cincilea, fiind marcată prin monumente aparținând *dacilor liberi* (A), *sarmaților* (B) și *culturii Sântana de Mureș – Černjachov* (C). În fiecare din cele trei mari compartimente, descoperirile sunt prezentate sintetic (cuprinzând istoricul cercetării, conținutul și datarea ei), de altfel, ca și succinta descrierea a obiectelor ilustrate, din care nu lipsește totuși referirea bibliografică.

În cea mai mare parte, catalogul înglobează piese arheologice de excepție, provenind din timpul unor cercetări de mare anvergură, cum au fost cele de la Mihălășeni (săpături O.–L. Șovan) și Hănești (săpături Emilia și Nicolae Zaharia), din județul Botoșani, de la Lețcani (săpături Cătălina Bloșiu), Miorcani și Iași – Fabrica de cărămizi (săpături I. Ioniță), din județul Iași, din complexul Bârlad – Valea Seacă, de la Banca și Zorleni (săpături Vasile Palade), Polocin, cu punctele „Movilă” și „Islaz” (săpături M. Mamalaucă), din județul Vaslui, de la Barcea (săpături Stela Țau, M. Nicu) și Lunca (săpături I. T. Dragomir), din județul Galați, din așezarea și necropola de la Budești și cimitirele de la Mălăiești,

Dănceni, Hansca, Brăviceni etc. (săpături E. Rikman, Gh. Cebotarenco, T. Șcerbakova și V. Vornic), din Republica Moldova.

Nu voi mai descrie încă odată piesele expuse și reproduse, subliniind doar faptul că extraordinara gamă de obiecte prezentate ascunde nu numai o estetică aparte, ci, încă, și mai multe explicații savante, dar și persistente interogații.

În ansamblu, *Catalogul* constituie o frumoasă realizare – utilă atât specialiștilor, cât și publicului avid de cultură – și răspunde exemplar proiectului demarat inițial, în care, de asemenea, trebuie remarcat, nu a fost deloc neglijată și realizarea corespunzătoare a țintelor politice propuse.

VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA